

Rezümé

Váraljai Anna: *Lechner Ödön és Pártos Gyula Szegedi Városházához készített tervrajzai*

A kutatói ösztöndíjat egy éves periódusra a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Megyei Levéltárának gyűjteményében található, Lechner Ödön és Pártos Gyula által szignózott, szegedi Városházához készített terveinek, rajzainak és iratainak (XV.2b. 45. d.-49. d. jelzettel) kutatására, és a kutatási eredmények publikációban való összefoglalására pályáztam meg.

A levéltárban őrzött rajzok recepciótörténete hiányos, elmélyült feldolgozásokra eddig nem került sor, jóllehet a négy doboznyi rajzra mint művészi érték tekintetében is páratlan leltre már Bakonyi Tibor felhívta a figyelmet 1979-es tanulmányában.¹ A rajzok a Móra Ferenc Múzeum Történeti Osztályának leltározatlan raktári anyagából kerültek a Csongrád Megyei Levéltár tervpályázatainak anyaga közé 1980-ban.² A XV.2.b. 45–47. jelzetű dobozokban nyolcvan különböző méretű és technikájú rajz található, a 48–49. jelzetű dobozokban pedig a kivitelezéshez kapcsolódó iratok, számadások, levelezések, építési naplók, tervpályázatok. Az anyag részét képezi a jelenleg a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeumának Építészeti Gyűjteményében őrzött, a szegedi Városháza tetőcserepezéséhez készített színterv is.³ Az említett rajzok szinte kivétel nélkül szignálva vannak, nagyrészt „Lechner Ödön műépítész”, kisebb részben pedig „Lechner Ödön és Pártos Gyula műépítész” aláírással. Az elmúlt egy évben könyvtári, levéltári-és múzeumi gyűjteményekben kutattam,⁴ de munkám fontos részét képezte a rajzok fotografálása, táblázatos katalógusba rendezése, leltári számozása, datálása, technikájának, feliratainak és állapotának rögzítése is. Az ösztöndíjas időszak **eredményeképp** a Lechner-rajzokhoz

---

¹ *Bakonyi Tibor*: Lechner Ödön ritkaságértékű szegedi tervrajzainak néhány tanulsága. In: Trogmayer Ottó szerk.: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében. Szeged 1979, 49–54.

² MNL CSML XV.2.b. 45. d. Átadás-átvételi jegyzőkönyv, Móra Ferenc Múzeum (MFM), Szeged, 1980. június 24.: A MFM történeti osztálya leltározatlan raktári anyagából átadja a CSML-nek a különféle középületekre kiírt tervpályázatok anyagát, közte a Szegedi Városháza 22 db terve. Átadó: Zombori István osztályvezető, MFM.

³ Budapesti Történeti Múzeum (BTM), Kiscelli Múzeum, Építészeti Gyűjtemény, ltsz. 66.117.

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár, Csongrád Megyei Levéltár, Szeged. Budapesti Történeti Múzeum (BTM). Kiscelli Múzeum, Építészeti Gyűjtemény. A Budapesti Szépművészeti Múzeum Könyvtára. SZTE-TIK Klebelsberg Könyvtár.

kapcsolódóan két tanulmány⁵ valamint egy kiállítás⁶ készült, és a művek egy része restaurálásra került.

Kutatási eredményeim **konklúziója**: Lechnert újszerű anyaghasználata (pl. kerámia) és a háziipar gondolatának megjelenése a modern irányzatokhoz, így például az Arts & Crafts-mozgalomhoz is közelíti. A szegedi Városházán jelenik meg első ízben az a törekvése, hogy a népművészet alapformáinak elvontabb és univerzálisabb felkutatásával készítse elő egy, az európai tendenciákkal is lépést tartó nemzeti építészet megalapozását. Művészet- és kultúrtörténeti vonatkozásai tekintetében a szegedi Városházához készített rajzai páratlan értéket képviselnek, egyrészt, mert árnyaltabbá teszik Lechner művészi életpályájának kronológiáját, másrészt mert rávilágítanak arra, hogy a népművészeti és helytörténeti vizsgálódások, az intellektuális megközelítés, a nemzetközi és hazai eredmények szintetizálása, a kerámia történetének átfogó ismerete, a hagyományok sajátos újradefiniálása legalább olyan fontos szerepet játszott az egyes épületek koncepciójának kialakításakor, mint az egyéni intenció és az alkotó fantázia.

Váraljai Anna

Szeged, 2020. 11. 19.

---

⁵ Váraljai Anna: *Lechner Ödön rajzai a szegedi városházához* c. tanulmányomat közlésre elfogadta az Akadémiai Kiadó által gondozott folyóirat 69. évfolyama, 2020/2. számában (Függelékkel, angol nyelvű összefoglalóval és 30 illusztrációval). A megjelenés várható ideje: 2021. január. Váraljai Anna: *Egy építészettörténeti fordulópont margójára (Lechner Ödön és a Szegedi Városháza tervrajzai)*, Tiszatáj 74, 2020/10, 106-113.

⁶ A Tiszatáj folyóirat szerkesztősége, a CSML, valamint Szeged Város Önkormányzata közreműködésével a gyűjtemény egyes darabjainak szövegekkel ellátott reprodukcióit bemutató kiállítás 2020 december-2021 februárig Szegeden a Tiszatáj Galériában, illetve a Klauzál téren.